

Европейски икономически и социален комитет

INT/606

**Инициатива за социалното
предприемачество**

Брюксел, 23 май 2012 г.

СТАНОВИЩЕ

на

Европейския икономически и социален комитет

относно

„Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Икономическия и социален комитет и Комитета на регионите: Инициатива за социалното предприемачество – Създаване на благоприятна среда за насърчаване на социалните предприятия като основни участници в икономиката и социалната иновативност“

COM(2011) 682 final

Докладчик: г-н **Guerini**

На 25 октомври 2011 г. Комисията реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно

„Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Икономическия и социален комитет и Комитета на регионите: Инициатива за социалното предприемачество – Създаване на благоприятна среда за насърчаване на социалните предприятия като основни участници в икономиката и социалната иновативност“
COM(2011) 682 final.

Специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 8 май 2012 г.

На 481-вата си пленарна сесия, проведена на 23 и 24 май 2012 г. (заседание от 23 май), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 193 гласа „за“, 4 гласа „против“ и 8 гласа „въздържал се“.

*

* *

1. **Заклучения и препоръки**

- 1.1 Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) споделя целесъобразната инициатива на Комисията, която чрез настоящото съобщение обявява 11 ключови мерки. Освен това ЕИСК констатира със задоволство, че Комисията е заимствала различни идеи именно от проучвателното становище¹ относно социалното предприемачество.
- 1.2 ЕИСК счита, че социалните предприятия следва да бъдат подкрепяни поради съществената роля, която могат да изпълняват като движеща сила на социалната иновативност, тъй като не само въвеждат нови методи за осъществяване на услуги и дейности, насочени към подобряването на качеството на живота на хората, но и насърчават създаването на нови продукти за задоволяване на новите потребности на обществото. По-специално ЕИСК би желал да подчертае огромния потенциал, който социалното предприятие предлага за подобряване на достъпа до и условията на труд, особено за жените и младите хора, но също така и за различни категории работници в неравностойно положение.

---

¹ [ОВ С 24, 28.1.2012 г., стр. 1.](#)

- 1.3 Тази инициатива на Комисията е важен повод за оказване на подкрепа на инициативи, които насърчават все по-голямото изясняване на терминологията, предотвратявайки припокривания между понятията за социална икономика (*social economy*), социален бизнес (*social business*), социално предприятие (*social enterprise*) и социално предприемачество (*social entrepreneurship*). Това би спомогнало за консолидиране на целите и насоките на инициативата и би повишило нейната ефикасност. Ето защо ЕИСК препоръчва на институциите на ЕС да използват последователно израза „социално предприятие“ както в политическите предложения, така и в комуникацията.
- 1.4 ЕИСК приветства предвиденото от Комисията действие за разработване на инструменти с цел подобряване на познанията за сектора и видимото присъствие на социалното предприятие и споделя целта за развитие на инициативи, които да помагат на социалните предприятия да укрепват своя предприемачески капацитет, професионализирането и свързването на техните умения в мрежа. Това ще насърчи включително приноса им за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.
- 1.5 Високо се оценяват и се споделят целите на Комисията във връзка с подобряването на достъпа до финансиране и на нормативната рамка – по отношение на тези две цели се препоръчва осигуряването на благоприятна икономическа и нормативна среда, която е жизненоважна за насърчаването на социалното предприятие.
- 1.6 ЕИСК оценява отправената в съобщението покана, свързана с инициативите за стимулиране и насърчаване на мерки, чрез които обществените поръчки да станат достъпни за социалните предприятия.
- 1.7 ЕИСК споделя апела към държавите членки да развият национални рамки за растежа и развитието на социалните предприятия, като отчитат ключовите области от интерес с цел осигуряване на подкрепа и развитие, като препоръчва по-специално предприемането на инициативи, чрез които да се даде възможност на отделните държави членки да освободят от данъчно облагане неразпределените печалби, за да насърчат консолидирането на капитала на социалните предприятия.
- 1.8 За да бъдат подкрепени в по-голяма степен предложените в съобщението мерки, би било полезно да се насърчават дейностите по оценка на резултатите и ползите, генерирани от социалните предприятия.

2. Въведение

- 2.1 През последните години социалното предприятие придоби все по-голямо значение в рамките на икономическите политики и политиките на сближаване. Различни органи предприемаха и насърчаваха множество различни инициативи. Самият ЕИСК изготви някои становища по собствена инициатива, а настоящият документ е в пълно съответствие с тях и е тяхно продължение. По-специално следва да посочим становището относно „*Многообразие на формите на предприятия*“² от 2009 г. и неотдавнашното, важно проучвателно становище относно „*Социално предприемачество и социално предприятие*“³, което беше изготвено по искане на Европейската комисия като принос към изготвянето на инициативата относно социалното предприемачество и което включва редица ключови приоритетни области за развитието и растежа на социалното предприятие.
- 2.2 От доста години в Европа, но и на други места по света, се развива солиден академичен и научен опит по темите на социалното предприятие, който успя да стимулира и институциите на ЕС.
- 2.3 Тук е важно да се припомнят резолюцията на Европейския парламент от 19 февруари 2009 г. относно социалната икономика (2008/2250(INI)), както и апелът „*From Words to Action: European Scholars in Support of Social Economy Enterprises*“ („От думи към дела. Европейските учени в подкрепа на предприятията на социалната икономика“) от страна на 400 преподаватели от европейски университети, който беше представен в Европейския парламент с участието на комисарите Barnier и Tajani на 13 октомври 2010 г.
- 2.4 С времето понятието за „социално предприемачество“ придобиваше различни значения, като постепенно разширяваше своята семантична област в зависимост от авторите, които го използваша. В началото беше използвано, за да обозначи предприемаческите дейности, развивани от организации с нестопанска цел, за да генерират печалба, която да бъде реинвестирана във функционирането на самите организации. Важно е понятието за „социално предприятие“ да се запази, като се предотврати възможността то да бъде объркано с понятието за „корпоративна социална отговорност“. Това следва да бъде подчертано в следващите инициативи, осъществявани от институциите на ЕС в тази област.

---

² [ОВ С 318, 23.12.2009 г., стр. 22.](#)

³ [ОВ С 24, 28.1.2012 г., стр. 1.](#)

3. **Определение за социално предприятие**

- 3.1 Определението за социално предприятие, предложено в съобщението относно инициативата за социалното предприемачество, е положителна стъпка към признаването на специфичните характеристики на този вид организация. Това трябва да бъде и референтното описание, използвано от институциите на ЕС. В него правилно се отчитат трите ключови измерения, отличаващи социалното предприятие: социална цел/насоченост; предприемаческа дейност; и управление, основано на участието. ЕИСК подчертава необходимостта същото описание да се използва в предложението за регламент относно европейските фондове за социално предприемачество.
- 3.2 Освен това е важно да се припомни, че самата Европейска комисия, в предложението за регламент на Парламента и на Съвета за програма на Европейския съюз за социална промяна и социални иновации, определя редица изисквания за идентифициране на социалното предприятие, които се споделят напълно.
- 3.3 Одобрява се фактът, че Комисията не дава нормативно определение на социалното предприятие, като зачита различните регулаторни разпоредби, съществуващи на национално равнище, които следва да бъдат спазвани, за да се гарантира, че социалното предприятие няма да се превърне в определение, с което се злоупотребява.
- 3.4 ЕИСК използва случая, за да отбележи приетото наскоро проучвателно становище относно социалното предприемачество и социалното предприятие, съдържащо описание на социалното предприятие, чиито характеристики са следните:
- има предимно социални цели вместо цели, свързани с печалба; създава социални ползи в интерес на членовете или на обществото като цяло;
  - дейността му е предимно с нестопанска цел, като излишъците се реинвестират, а не се разпределят сред акционерите или собствениците;
  - представено е в многообразие от правни форми и модели (например: кооперации, взаимоспомагателни дружества, доброволчески сдружения, фондации, дружества със стопанска или нестопанска цел); често различните правни форми са съчетани и понякога се променят в зависимост от нуждите;
  - представлява икономически оператор, който произвежда стоки и услуги (често от общ интерес), nerядко със силен елемент на социална иновация;
  - работи като (съвкупност от) независим(и) субект(и) със силен елемент на участие и съвместно вземане на решения (служители, потребители, членове), управление и демокрация (представителна или открита);
  - често произлиза от организираното гражданското общество.

3.5 По отношение на тези характеристики е важно да се подчертаят следните отличителни изисквания:

- **Липсата на стопанска цел**, която следва да бъде предвидена в уставите, посредством задължението оперативните печалби и излишъци да бъдат предназначени за развитие на дейността по устав или за увеличение на капитала чрез тяхното влягане във фонд, който не може да бъде разделен между собствениците, както по време на съществуването на предприятието, така и в случай на прекратяване на дейността му. В социалното предприятие е забранено прякото разпределение на оперативните печалби и излишъци, както и на фондовете и резервите в полза на управители, членове, участници, работници или сътрудници; това ограничение очевидно обхваща и непреките форми на разпределение, като например предоставянето на възнаграждения на управителите и работниците, надхвърлящи предвидените възнаграждения в предприятията, които оперират в същите или в аналогични сектори и условия. По подобен начин следва да бъде ограничена и печалбата от финансови инструменти, която не може да надхвърля определен процент, гарантиращ, че социалните предприятия разполагат с достатъчно капитал.
- **Вниманието към общото благо и общия интерес на общностите.** Социалното предприятие се определя често в зависимост от два различни аспекта: социалната цел, която обхваща *общия интерес* на местната общност или на отделни социални групи, намиращи се в различни форми на „неравностойно“ положение; но най-вече видът стоки или услуги, произвеждани в съответствие с целта.
- **Функцията за насърчаване на социалното сближаване** посредством стоки и услуги, произведени в съответствие с целта за по-голяма икономическа, социална и екологична устойчивост.

4. Бележки по предложението на Комисията

4.1 В съобщението се подчертават различни аспекти, свързани с по-добрия достъп до финансиране (3.1), с видимостта на социалните предприятия (3.2) и с подобряването на законодателната рамка (3.3).

4.2 По отношение на подобряването на възможностите за достъп до финансиране, споделяме оценката на Европейската комисия относно необходимостта от финансиране на социалните предприятия. Това се дължи на факта, че както сред кредитиращите институции, така и сред онези, които управляват предприятиите от публичните институции мерки за кредитна подкрепа, се наблюдава недостиг на подходящи инструменти за оценяване на кредитоспособността на социалните предприятия. На практика в много случаи се среща недостатъчна склонност да се признае

„предприемаческата“ стойност и икономическата солидност на социалните предприятия.

- 4.3 За осигуряване на по-добра видимост на ползата от социалните предприятия е от основно значение да се тръгне от измерване на социалните резултати, различни от чисто икономическите. Подчертава се необходимостта да се разполага със средства, които да позволяват да се оценява и изтъква въздействието и социалната ефективност на дейността на социалните предприятия.
- 4.4 Практиките на социалната отчетност изпълняват основна функция за организациите на социалната икономика. Съществуват различни инструменти за измерване на резултатите на предприятието в социален план, разработени от по-структурирани организации, които обаче трябва да се проучат и да се изготвят модели, които да са подходящи за използване и от малките социални предприятия. Комисията би трябвало да започне проучване, което да съпостави съществуващите модели, да насърчава използването на тези системи и да предприеме стъпки за разработване на система или общ европейски кодекс на поведение, които могат да бъдат използвани от по-широк кръг социални предприятия.
- 4.5 Ако желаем да се повиши доверието и вярата в социалните предприятия, е важно да се изгради доверие в социалното предприятие, като се сравни социалното „етикетиране“ в целия ЕС. По тази причина се счита, че, както беше предложено от Комисията в ключово действие 6, би могло да се създаде публична база данни за сравнение на моделите за измерване на социалните резултати и на начините на прилагане на настоящите модели.
- 4.6 Смята се, че намерението за подобряване на правната рамка, която европейските социални предприемачи (ключова дейност 9) могат да използват, е полезно – както по отношение на опростяването на регламента относно статута на европейското кооперативно дружество, така и по отношение на възможността за създаване на статут на европейска фондация. Освен това една по-добра правна среда за социалното предприятие би могла да използва насоки за създаване на статuti на сдружения за насърчаване на доброволчеството, от които често пъти се раждат социални предприятия. Поради тази причина ЕИСК призовава Съвета и Парламента да одобрят предложените регламенти.
- 4.7 Във връзка с това ангажиментът, който Европейската комисия поема със съобщението за започване на проучване на състоянието на взаимоспомагателните дружества във всички държави членки за разглеждане по-специално на трансграничните им дейности, е целесъобразен. Преоткриването и изтъкването на стойността на системата на взаимоспомагателните дружества като инструмент за социална закрила със сигурност е важна перспектива за запазването на приобщаваща система за социална защита.

- 4.8 Подкрепата за социалните предприятия може да предостави възможности за ангажиране на представителите на различни интереси и да се насърчи участието на гражданите в самостоятелно организирани форми на помощ, които да създадат благоприятни условия за подходи, свързани с обединяване на търсенето, и да насърчават взаимопомощта.
- 4.9 Ако се популяризира подходящо, социалното предприятие за интеграция на пазара на труда може да бъде далновиден инструмент на активни трудови политики и да улесни заетостта на хората в неравностойно положение; в този момент на криза в заетостта то може да бъде от съществено значение за всеки, който е бил изключен от пазара на труда.
- 4.10 Участието на работниците може да бъде важен лост, на който да се наблегне за справяне с някои промишлени кризи, биха могли да се възприемат форми на изкупуване на предприятието от работниците, сдружени в различни форми на социално предприятие.
- 4.11 Социалните предприятия изпълняват основна роля като движеща сила на социалната иновативност. Опитът на социалните кооперации за включване в трудовия живот е очевиден пример, но освен с правните форми социалната иновативност е свързана с новите методи за предоставяне на услуги, със създаването на нови иновативни продукти и услуги, които да задоволяват новите нужди на обществото. Поради това европейските институции трябва да действат последователно, като координират мерките за социалните предприятия с тези за иновациите и социалната промяна.
- 4.12 Много полезни за иновативността са организациите, които насърчават появата и развитието на мрежи от социални предприятия, популяризирайки участието в процесите на предприемачески партньорства и сливания между социалните предприятия в консорциуми. Поради това е важно предложението на Комисията, която с ключова дейност 5 предлага мерки за насърчаване на сливания и мрежи на социални предприятия, които да подпомагат обмена на добри практики, икономии от мащаба и общите услуги (обучение, планиране, администрация и др.).
- 4.13 ЕИСК приветства предвидената от Комисията дейност за разработване на инструменти за по-добро познаване на сектора и подобряване на видимото присъствие на социалното предприемачество (ключови дейности 5, 6 и 8). Едно по-добро познаване на възможностите на този предприемачески модел е от полза за насърчаването на по-интензивно сътрудничество между социалните и обикновените предприятия.

- 4.14 Важно е да се разработват инициативи, които да помагат на социалните предприятия да укрепват предприемаческия капацитет, професионализирането и свързването в мрежа на техните умения. Полезна в това отношение е идеята за насърчаването на платформи за обмен на добри практики, включително и с цел подобряване на равнището на интернационализация на социалните предприятия.
- 4.15 Считаме, че Комисията би трябвало да отдаде приоритет на новите, възникващи в момента правни форми на социални предприятия, като започне проучване. Въпреки това субсидиарността би трябвало да остане основен водещ принцип, предвид факта, че националните модели биха могли да изискват или да не изискват правни рамки, основаващи се на техните собствени условия и традиция.
- 4.16 Важно е да се стимулира развитието на по-висока склонност към субсидиарност на публичните институции, наличието на стимулиращи политики, насочени към действия за развитие на предприемачески инициативи на сдружаване на предприятия, които се оказаха от решаващо значение за растежа на социалните предприятия.
- 4.17 Необходимо е стимулиращите политики да не изкривяват принципите на конкуренция, а да признават специфичния характер на социалните предприятия, който не може да бъде променян според случая с цел извличане на ползи.
- 4.18 Що се отнася до разработването на инструменти за по-добро финансиране, ЕИСК би трябвало да събира и да споделя новаторските подходи в държавите членки. Би било от полза да се насърчават подходите, насочени към подкрепа на аспектите с изразени предприемачески характеристики, т.е.:
- инструменти за гарантиране на кредити за социалните предприятия (като мрежи за предоставяне на гаранции от взаимоспомагателен тип или публични гаранционни фондове);
  - инструменти за капитализация за средносрочни и дългосрочни социални инвестиции (като етични фондове, фондове за социални иновации, фондове за социален рисков капитал);
  - разпоредби с регламентиращ или данъчен характер за подкрепа на капитализацията на социалните предприятия посредством насърчаване или улесняване на участието на различни заинтересовани страни.
- 4.19 Особено внимание би следвало да се отдели на хибридните форми на инвестиции, които са по-подходящи за социалните предприятия, тъй като съчетават елементи за оценяване на общото благо с финансови елементи. Освен това е важно, че във връзка със социалните предприятия се използва най-добрият опит на банките и кредитиращите институции със силна общностна насоченост или такава, която се основава на широко участие, както е случаят с банките, отпускащи кооперативни кредити, или банките с етични и социални цели.

- 4.20 Полезна е подкрепата за такива линии, като например микрокредитирането (ключова дейност 2), но е важно да се разграничи заслужаващата особено внимание социална функция на микрокредитирането, което е чудесен инструмент, благоприятстващ излизането на отделни лица от капана на бедността, от инструментите за развитие на предприятието, които неминуемо имат по-комплексен и структуриран характер. В действителност някои социални предприятия правят инвестиции за стотици хиляди евро, които не биха могли да получат подходяща подкрепа чрез микрокредитиране.
- 4.21 ЕИСК приветства възможностите за подкрепа на социалните иновации, на предприемачеството и предприятията, които предлагат новите програми на структурните фондове, предложени в ключови дейности 3 и 4 на Инициативата за социално предприемачество. ЕИСК би искал да подчертае, че тези области трябва да се разглеждат като приоритетни от държавите членки в националните програми за реформа, с цел да се даде възможност за тяхното включване в следващия програмен период на Европейския социален фонд. Освен това предложената Програма за социална промяна и социални иновации би могла да позволи и допълнителна подкрепа за развитието на капацитета и подобряването на финансирането на социалните предприятия, нещо, което се приветства.
- 4.22 По отношение на ключова дейност 1 (Фондове за социално предприемачество), ЕИСК подкрепя инициативата, но подчертава необходимостта от запазване на описанието, съдържащо се в Инициативата за социалното предприемачество. Необходимо е фонд от този тип да се разглежда като един от видовете инструменти за инвестиции, насочени към социалните предприятия.
- 4.23 Смята се, че е полезно е да се преразгледа в по-малко ограничителна форма „минималният“ режим за социалните предприятия (ключова дейност 11), особено за тези за интегриране на пазара на труда, дори когато държавната подкрепа се признава директно на предприятието и не се предоставя на работниците; основанийето за тази позиция би могло да се търси в скорошния случай с английското предприятие „Big Society Fund“, което беше съфинансирано с голям дял публични средства, които Комисията не счете за държавна помощ поради очевидната социална стойност на инициативата.
- 4.24 Намерението да се насърчи участието на социалните предприятия в системата за обществени поръчки е положително (ключова дейност 10). През последните години Европейската комисия изигра ключова роля в развитието на насърчаването на социалните клаузи в областта на обществените поръчки. От повече от десетилетие се забелязва повишаване на информираността на институциите на Общността по въпросите на социалното сближаване и устойчивото развитие, като се осъзнава, че за постигането на целите на по-богато и справедливо общество е необходимо

икономическият растеж да способства за екологичната устойчивост и социалното сближаване.

- 4.25 Комисията би трябвало да продължи решително по поетия път за популяризиране на социалните и екологичните критерии сред критериите за възлагане на обществени поръчки и би трябвало да събира сред държавите членки и да споделя с тях най-добрите модели, при които социалните и екологичните аспекти се отчитат като критерии за присъждане. Освен това и съдът на ЕС въз основа на своята практика призна значението на разпоредби от този тип.
- 4.26 ЕИСК приветства ключова дейност 6 на Комисията за разработване на база данни относно сертифицирането с цел по-лесно сравняване на системите. Освен това Комисията би трябвало да извърши проучване на системите от този тип, за да открие синергии и да сподели поуките. В тази проучвателна работа ЕИСК подчерта необходимостта от съпоставими и консолидирани статистически данни, от изследвания и от данни в областта на социалните предприятия. Комисията и Евростат би трябвало да изиграят основна роля с цел улесняване на обмена на знания в рамките на ЕС.
- 4.27 Предложението достъпът до данните да се осъществява от едно единствено място (ключова дейност 8) се приветства и би трябвало да бъде допълнено от подобни инициативи в държавите членки, за да се гарантират съвместимостта и синергиите.
- 4.28 Европейската комисия играе основна роля за запазване на подкрепата за социалните предприятия в политическата програма и за гарантирането на последователното разглеждане на тези предприятия; поради това е важно предложението за създаване на консултативна група за социалните предприятия, която ще разгледа напредъка във връзка с мерките, предвидени в съобщението. Подобни структури би трябвало да се насърчават и в държавите членки.

Брюксел, 23 май 2012 г.

Председател
на
Европейския икономически и социален
комитет

Staffan Nilsson
